„ЗАСТАВА“ излази редовно средом петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Појединих бројева стају 10 новч.

БРОЈ 184. У Новом Саду у недељу 30. новембра (12. децембра) 1886. ГОДИНА XXI.

СРПСКА ЦРКВА У УГАРСКОЈ.

Било је црних дана. Било је тешких часова. С једне стране бесни Турчин, с друге стране безобзирна католичка пропаганда хтели су да смрве српски народ. Турчин му је уништио државу и заробио га политички и економно, а католичка пропаганда хтеде му одузети веру и име народно. Србин је стајао између две ватре. Чим престане крвава борба са Турцима, морао се борити против аустријске државне власти и католичког духовенства за очување своје православне вере и свог имена српског. Да би се спасли од турског насиља, дошли су многи Срби у ове крајеве и ту су себи основали нову домовину, за коју су потоцима своју крв проливали. За то су им аустријски ћесари дали привилеђије да им у веру нико дирати неће, да ће им црква са свим самостална бити, да ће слободно моћи себи бирати црквену поглавицу, да ће сами управљати својим црквено школским стварима и да ће у опште као народ уживати особена права, те ће себи и светску поглавицу моћи бирати.

Али то су биле само празне речи, само пуста обећања. Чим је престао рат са Турцима, чим држави није нужна била храбра српска мишица, онда су одмах аустријске државне и поповске власти силом почели радити на том, да Србе поувијате, да српску цркву разоре. За то нам је сведок наша историја од времена патријарха Арсенија Чарнојевића. За то нам је сведок устанак Пере Сегединца. То нам потврђује сеоба сто хиљада Срба у Русију, који су волели и да оставе нову домовину своју, него да се одрекну вере прадедовске и да уместо слободних војника постану спахијске слуге. За то нам на послетку сведоче још хиљаду других црних историјских догађаја, које је мученички српски народ претурио преко главе.

Најзад се та верска борба стишала. Католичке је пропаганде нестало, а Срби у Угарској добише своју законом ујемчену народно-црквену самоуправу и самосталност, али баш та самоуправа је данашњој државној власти трн у оку, те с тога и видимо ми данас, да се повраћају она стара времена, кад је у Угарској била српска црква љуто гоњена. Сад се више до душе не догађа, да се насилно отимају српски манастири и дају унијатима, али ми тврдимо, да је боље било и оно старо мрачно време, него ово ново, у којем нам се једно по једно право узима, у којем се систематски квари и одређава епископат заједно са свим калуђерима и у којем се отров деморализације и у сам народ по плаву и доследно распростире. Српска црква у Угарској има сад жешћу и тежу борбу да издржи, него што су то наши прадедови имали. Сад нам државна власт против народне воље поставља за црквену поглавицу човека, кога нико од Срба неће; сад се јерархија са свим одделила од народа, те сам синод хоће да поруши све наше законом ујемчене установе, па да се прогласи вечито калуђерско господство над народом и његовим добрима. Сад владике нису више браниоци православне цркве и заступници свога народа, већ су прости извршиоци владине воље и владиних намера. Сад наше владике нису више самостални црквени великодостојници и љубимци свога народа, већ су прости Тисини „реверсаши,“ који морају учинити све оно, што им Тиса заповеди. Данас нашим владикама ни на ум не пада, да бране права оног народа, који их плаћа, већ се повијају онако, како ветар из Будимпеште дува. Од православних црквених великодостојника постали су Тисини кортеши.

То је жалосно, па ако тако и даље устраје, то ћемо дочекати, да се ни један самосталан и родољубив човек (ако т. ј. и иначе има квалификације за владику) неће хтети примити владичанске митре, пошто то неће сматрати за какву почаст. Ето и данас доживесмо већ, да је грчетешки архимандрит Иларијон Руварац одбио владичанску мирту. Чега би се један Радић оберучке прихватио, то је Руварац одбио. Разлози томе мора да су тешки. Синод га је изабрао, а краљ потврдио, па Руварац се ипак није хтео примити те почасти. Нек говори, ко шта хоће, нек се ма колико тврди, да је узрок Руварчева скромност, те се није хтео примити владичанске митре — ми ипак велимо, да је ту помешан Тисин прст. Тиси је трн у оку српска црква у Угарској и њена самоуправа, па неће да трпи ни самосталне српске владике. Он хоће, да је сваки српски владика такав, као што су Герман и они, који су под њиме постали владикама, па по што архимандрит Руварац није хтео таквим постати — ето, за то се није ни могао примити владичанске митре!

По томе се види, како данас стоји српска црква у Угарској. Стоји просто горе, неко што је икад стојала, а то се све има захвалити Герману и онима, који га помажу и који извршују Тисину вољу. Но народ је жива црква, па ће он одбранити и мртву цркву, а времена зацело неће увек тако рђава бити, као што су данас. Мораће и нами једном сијнути сунце, па ће онда на спас наше отаџбине свако поштовати нашу народно-црквену автономију.

ЈАДИ ИЗ БОСНЕ.

Што се већ одавно поговара, то ће се ево испунити. Барон Феодор Николић дао је своју оставку, која је и уважена. И тако сдлази наш Србин чиновник, који је друго место у овој нашој „дивној“ управи заузимао. Питаће те: да ли ће српски народ за њим жалити и сузе пролевати? Нико то никад у ништа бележио није, ко је, шта је и какав је тај барон Николић, унук славног српског кнеза Милоша? Знало се, да је барон Николић православне вере, али да Србин по осећању и иначе није, то је врло брзо сваки Србин у Босни знао. Он је био ништа више ни мање, него проста фигура и да се српском народу у Босни сламка преко зуба превуче. Он није у управи ништа значио, него је био његовом данашњем заменику барону Кучери потчињен и ако је Николић његов шеф био. Николић није имао свога правца, а још мање своје воље, него је онако играо, како су му други свирали. Нема Србина у Сарајеву, а нема га ни у Босни, ком је Николић користио, или бар оно Србину у прилог учинио, колико је учинити могао и учинити смео.

И ове године чули смо разговор, како нас дивно у Бечу разговорише, и како дивну песму о нами Босанцима у делегацијама отпеваше. По разговору г. министра Калаја, ми смо у Босни срећни, задовољни и напредни. Босанска управа то је дивота, какве у свету нема. Порези су врло малени, који се без икаквог насиља наплаћују. Чиновници то су људи какви опет нигде него само у „пресретној“ Босни и Херцеговини има. Земаљски приходи тако су дивни, да чак од расхода и претиче, а то је доказ, да је Босна најсретнија земља у свету.

Таком извртању и кривом уверавању о стању Босне и Херцеговине нек верује кога то ништа не коштa и кога наши јади не тиште, али ми кукамо као црне кукавице, јер нам се то добро г. Калаја на дом и на плећи распртило, пак је дошла душа у подгрлац, да се више ни корака напред неда. Како је нами под овом управом добро, тако нека буде добро нашим најжешћим непријатељима

Верујем да је господину Калају добро, добро је и другој повећој господи у Босни, јер они своје примају, а о нашим се јадима не брину. Г. Калај приповеда, како би народ незадовољан био, кад би „десетину“ у нарави предавао, и да сваки радије у новцу плаћа. Крупније неистине још нико никад рекао није. Верујем да г. Калај ни појма нема о „десетини“, како се она пописује, процењује и наплаћује и да он безуветно свему верује, што му његови чиновници говоре и представљају. Г. Калај бивао је толико пута овде и у покрајини, али која корист отуда? Зар мислите, да је он у сељачку колибицу завирио, сељака испитао и уверио се: како му је, да ли му се право чини и какви су му чиновници? Никада није он то учинио.

Сад да кажем, како би народ волео да „десетину“ у новцу него у природи одужује. Турска влада наплаћивала је „десетину“ у нарави. Она је давала „десетину“ у млогим местима у закуп. Закупници били су понајвише местни трговци, с којим се народ погађао. Ако се могао погодити да у новцу плати, добро, ако се пак није могао погодити, дао је у нарави. За ексекуцију, ексекутора, затезне камате, није се за време турске владе знало. Ко ништа нема, од таког се није ни тражило. Сваке године ликвидирани су порези и никад се није у другу годину као заостатак преносило, што се прве године не исплати. Сад су десетари већа господа него за време турске „маханбаше“ (порезници.) Сад десетари они, који десетину пописују, немају никакве позитивне плате, него им се гарантира 2% од оне своте, коју напишу и која се од десетине узме. Ти десетинари то су уједно повереници спахија, за које уз десетину одма бележе и спахинску „трећину“ и за то добијају од спахије „бакшиш“. Тргује се и иначе и ево како: ти десетинари код бољи газда једу, пију, спавају и ништа не плаћају. Газда не чини им то из пријатељства, или што их воли, него се с њима погоди, колико да му се од десетине одбије и како да спахији мање даде. На много места, они који имају, мало плаћају, а сиротињи се кожа дере. Г. Калај и колико их у његовој славној управи има, немају о овом свему ни појма.

Турци наплаћивали су данке по највише у пролеће о Ђурђев-дану. Онда је за тежака било најзгодније. Ако му је претекло жита, онда га је најскупље продо. Ако је имо што живо, особито овце и говеда да прода, то је најзгодније време, и кад се најскупље продаје. А како је сад за време дивне управе г. Калаја? Тек што је тежак своју црну летину сабрао, ето му порезника на врат, и тражи порез. У јесен нема жито никакве цене и продаје се по ништо. Славна управа процени оку кукуруза и другог жита по 8—10 новч. а цена је на тргу обично по 3½—5 новч. Јадни сељак гони жито од вашара до вашара и прода га по што му когод плати, а исто жито у пролеће по двојну цену плаћа и купује. Г. Калај тврди, да се без екзекуције и насиља порези уплаћују. Г. Калај искочио би из коже, кад би му човек доказивао, да је било на хиљаде случајева, кад је јадни тежак уз 10 фор. пореза толико и још више трошкова платити морао. Он неће дозволити, да му се каже, како су његови порезни чиновници и најпоследњу

ЛИСТАК.

ПРОИГРАНА СРЕЋА.

Превод с мађарског.

Било је то пре неколико година, да су пештански листови међу „вестима“ говорили о неком чудноватом двобоју. Ту се могло читати како је хусарски капетан Золтан Колтаји у двобоју пробо једног странца, кога нико није познавао и за ког се није знало ни шта је, ни одкуда је. Странац је сарањен, против Колтаја је пак повео војни суд истрагу.

Ето то је било у белешци, повод пак двобоја остављен је читаочевој машти да га створи.

Узрок двобоја остао је у тајности. Тајну није хтео Золтан Колтаји ни пред судом да открије. Золтан је пак лишен официрског чина поводом тог двобоја

Толико је знао о тој историји свет.

Па ипак је све ово имало врло опширну историју. Овај је двобој отклонио једну породичну драму, а спасао срећу многима. Описаћу предисторију тог двобоја онако, како ми је то причао један Золтанов присни пријатељ.

*

Пре неких двадесет година, узео је млади богаташ Денеш Удварди за жену Ану Левајеву једну од првих лепотица Горње Угарске. Њихов брак није пратио божји благослов. Удварди није волео своју лепу жену, јер ју није узео из љубави, но за то што га је приморао отац. Он није хтео да се повуче у миран кућеван живот, већ је хтео и даље да бекрија, као што је то већ научио.

Одма првих дана исказивао је отворено своју антипатију према лепој жени. Банчио је и картао се као и досада, а жену и кућу сасвим је занемарио. После очеве смрти на неколко месеци прода испод руке своје имање, па без и једне речице отпутује даље. Није знао ни куда, ни зашто, само је хитао све даље од свог родног места и младе жене.

Дани, недеље и месеци пролазили су, а о Денешу ни трага ни гласа.

Усљед овог жалосног случаја врати му се жена рањеним срцем к својим родитељима.

То је проста истинита историја ове две душе. Историја једног заблуделог човека, који онда проиграва своју срећу, када га судба богато дарива. Погрешка једног поквареног срца, које стоји у вечитој борби са самим собом и на послетку подлеже страстима.

Историја једне несретне жене, једног цветног стручка, кога ломи буран холуј. Љубила је човека, који ју је унесрећио и осрамотио.

Тако је прошло две године. Био је баш бадњи дан. Левајева породица седела је око стола. Ту је била и лепа удовица, бледим лицем, угаситим црним очима . . . На столу је лежало велико писмо. Поглавица породице отварао је писмо сетно, невесело. У писму је била сведоџба, којом напољска власт јавља, да је Денеш Удварди умро и да је сарањен.

Две сузе котрљале су се уз блеђано лице лепе удовице. На бадње вече обукла је она црнину и почела се молити за душу онога, који је њезину душу разорио. . .

*

Не далеко од Левајевих добара простирале се земље и салаши Калмана Колтаја. Калман је био имућан нежењен, цела га је околина познавала као мирног, поштеног човека. Монотоне часове прекраћивао му је брат Золтан, који је у оближњој варошици био хусарски капетан и чешће долазио брату у лов. Том приликом наговарао је Золтан брата да се жени. Но он се колебао. Његову руку одбила је Ана Левајева и пошла за странца Удвардија. То је њега болело, но на глас, да је Удварди умро, почео је опет одлазити Левајевима.

Састајао се са Аном и саопштио јој своје осећаје. Она је мало по мало почела симпатисати с њиме, а када је прошла година, а она ожалила свог мужа Денеша, постала је Калманова жена.

У непомућеној срећи живели су они пет пуних година, када се на небу њихове среће почеше гомилати кобне, црне облачине. Калман и жена му били су у недељу по подне у селу у походама, код куће је остао Золтан и баш је облачио цивилно одело да оде ловити. На вратима покуца неко, а Золтан одговори са гласним, веселим „слободно“.

У собу ступи човек и назове ладно добар дан. Могло му је бити 35 година. Поглед му беше укочен и суморан. Лице бледо, преживело.

Седе на столицу и ослови Золтана:

— Говорим ли са г. Колтајем?

— Да.

— Радујем се.

— Чим могу служити?

— Ви сте ми одварали жену.

— Може бити.

— Можда сте ви и невини, но ја тражим ипак своју жену.

— Коју мислите?

— Вашу или моју, како оћете . . . . Ја сам Денеш Удварди, муж ваше жене.

Золтан се преплашио. Одма је прешао Анину историју. Овај или је луда или баш сам Удварди. Ако је доиста Удварди, шта ће бити с Калманом, каква срамота чека његову децу. Золтан је волео брата и породицу му, остао је дакле Калман, за кога га је и држао странац.

— Дакле ви сте први муж моје жене — рече тужно. Јадна Ана, сирота моја деца. Но

имовину јаднога тежака, хаљину с леђа и што су год у кући нашли продали.

Умножила се и стока у Босни, како г. Калај прича, особито има коња више у Босни, а у ствари је толико истина, да и многи, а скоро сви бегови пешице иду јер ни једног коња не могу да држе, а за време турске владе било је бегова, који су по 20 и више дивни коња и своје ергеле имали. Тежаци имали су по 20 и више коња; а сад једва по једно, а највише двоје кљусади има.

У самој ствари велика је срамота за аустро-мађарску владу, што она ни из далека оној мисији одговорила није, што је свак од ње с пуним правом чекао. Непобитно је, да у тој држави бар десетину излишни вредни чиновника нема, које је требало у Босну послати, да нешто практичног уради и унапреде.

Сваки онај лаже најпре себи, пак онда свему осталом свету, који говори, да је у Босни све добро, напредно и задовољно, кад је света истина да ништа не вреди, да је све назадно, и да у земљи човека тежака, занатлије и трговца нема, који је задовољан, јер се свак с невољом и својом пропасти бори. Зар је ту задовољство, где се у једној земљи од укупни прихода трећи део на жандармерију троши, као у Босни? Од 8 милиона прихода троши се на жандармерију $2\frac{1}{2}$ милиона форинти, док се на народно благостање и просвету ни половицу од те своте не троши. На народно здравље троши се 46.000 фор., а на шпијонажу 60.000 фор. Где тако бива, као што је у Босни и Херцегевини, ту нема среће, задовољства и напретка, него црни јад.

Да се у Босни управља како би требало да је, да г. Калај узме метлу, пак да из Босне исчисти двије трећине чиновника и седам осмина жандара, да земаљске приходе на добре и корисне ствари употреби, тежака растерети, порезе му смањи, аграрне одношаје практично уреди; да се на народну просвету, а особито народно господарство осврне, то би му писац ових редака животом јамчити могао, да му у Босни и Херцеговини жандара као ни војске требало не би, јер би народ задовољан и влади признан био и нико никад на устанке помишљао не би. Народу су борбе и устанци довлогрдили, и кад је год устанака било, то је народ из нужде и невоље исте отпочињао. Полиција, жандари и шпијуни нису ни једну земљу усрећили, него упропастили, то је и у Босни већ свршено.

Знам, да ће ово бан-бадава бити, али држим, да ће се г. Калају ипак разведрити, ако му ово до руку дође. За то ово и написах, а други пут прозборићу још више.

Љутица.

Писмо из Србије.

Београд 27. новембра 1886.

Немојте се нимало чудити, што сам вам у последње време само кратке извештаје слао о стању у Србији. Па и сада ћу вам писати у кратко. Ужасавам се и сам, кад треба да узмем перо и опишем чудо, које су од лепе Србије начинили напредњаци и краљ Милан.

Код нас као да се народ парасио свега. Види, непомаже му „уставно оружје,“ па се довија и домишља, како ће овој несрећи другим оружјем начинити краја А да се још у то друго оружје не уздамо зло и наопако. Код нас је народ са свим престао употребљивати своје грађанско уставно право. А и нашто да га врши? Вршио га је доста пута, оборио је напредњаке, па се ипак његова реч није послушала. А ко зашто би народ у Србији сипао воду у решето? Ето н. пр. у Београду обављени су општински избори, а победили су напредњаци. Чудите се томе? Видите ми се томе ни мало не чудимо. Београд има преко 2000 бирача, а на биралиште је изашло једва 300 бирача и то чиновници, амалини и Чивути. Народ, опозиција остала је код куће неће да сипа воду у решето и тако су победили напредњаци. Ето вам слике, како се код нас српски грађани парасе свог грађанског права.

А сад чујте, шта се још догађа код нас. Међу официрима као и у чиновништву овладао је прави дар-мар. Војници бегају у Аустрију, кад се врате овде их стрељају и затварају. Официри се размећу над јадним војницима, бију их као волове. Ено пре неколико дана један војник спотакне се и падне а трн му се забоде ниже ока. Одведу га у болницу, а тамо се почне разметати војни лечник Хаџи Лазић. Опали војнику десетак јаких шамара и рече да се претвара. То је учинио са болним војником, а да видите само из прикрајка шта се раде са здравима.

У Рогачици агује кмет Вилотије, купи од народа двоструку порезу. Ко неће да плати кмет њега одма у апс.

У Ужице при општинским изборима уздржао се такође народ од избора. Напредњаци су помоћу жандара и слугу победили на избору. Јадне им победе!

Тамошњи писар начелства Милован атакира са жандарима на мирне грађане, бије их с песницом и тера их из кафане.

Кмет каранске општине Жуњић затворио је опозиционаре Исаила и Миладина Петровића. У затвору их је кмет дао тући, мучио их главу и жеђу. Подигла се тужба, но све бадава. Кмет је напредњак, а врана врани очи не копа.

Јес тако је. Само тешко оном, коме народ очи ископа.

J.

Писмо из Цариграда.

27. новембра 1886.

Већ од неког времена говори се, како између Русије и Турске добри одношаји постоје и како се до неког уговора и погодбе у случају рата у смислу међусобне одбране и нападаја дошло Има их, који тврде, да таки одношаји владају и да подобни уговор постоји, или да се на томе ради. Други опет доказују, да у самој ствари ништа позитивног нема, и да су то све више лепе жеље, него нешто стварног. Истина да је то врло тешка ствар, нешто позитивно тврдити као и побијати, јер се у самој ствари ништа незна. Али судећи по неким приликама и појавама који на површину искачу, то се смело рећи сме, да су одношаји између Русије и Турске врло искрени и поверљиви и да је данас руски посланик од свију остали заступника најупливнији и најмеродавнији човек, код султана, као и код владе.

Ситуација свакако је озбиљна и велики догађаји предстоје. У одржање мира бар на дуго време нико не верује, а понајмање верују томе у Русији и ако данас искључиво мир од Русије зависи. Ако Русија мира жели, то се нико усудити не сме да рат отпочне. Ако се Русија у бугарско питање не умеша, то се нико умешати неће, нити се умешати сме. Истина, да је Русији то врло тешко што тек ослобођено и на своје ноге успостављено словенско племе страда и пропада и што бугарски себичњаци и блудни синови своје отачаство затиру, али Русија не може иначе поступати, него се оружаном руком умешати, или све своме природноме току оставити. Овде као и у Русији верују да ће реакција наступити и ако то одма бити неће, јер ће опет други министри, и намесници наступити, који пошто по то хоће да владају. Тако јављају да ће ратни министар Николајев отступити и да ће мајор Паница војеним министром постати. Ко је шта је и какав је мајор Паница, то о њему сами Бугари чуда причају. Један бугарски бегунац рече ми, ако још и Паница министром буде, то је боље да Бугарске са лица земље нестане.

Овдашња бугарска емиграција зготовила је споменицу, коју ће на велесиле упутити. У истој образложени су млоги узроци данашњег стања у Бугарској и нацртане су личности и карактери садање владе и намесника, изложена разна варварства и свирепства данашње владе и т. д. Исту споменицу потписаће и Др. Хаканов, који је у здравље бугарске слободе, закона и конституције 100 батива добио. Потписаће сви знаменитији људи, који су овде и који су испод силе данашњи власника побегли.

Бивши васеленски патријарх Јоаким сели се у родно му место Свио, где ће како каже и боравити.

Бугарска влада није савете турске послушала, него је своју депутацију у Европу послала. Иста депутација нада се да ће Бизмарк посредником бити, пак да ће исту у Петрограду цар и влада примити, а још није извесно да ли ће и где ће Бизмарк исту примити. Бар тако се мисли да исту депутацију званично окром у Бечу и Лондону нико примити неће.

Србин.

Наше општинске прилике.

Госпођинци 15. новембра 1886.

Ко је од више година пратио наше јавне ствари, том ће — држимо — још сад познато бити, шта смо све ми Госпођинчани, од развојачења границе па овамо прено главе претурили, и каквих смо невоља и неприлика имали за време злогласног ал и кој'какво прошлог бившег сад већ покојног бележника Ш. Свануло нам беше кад га 1879. г. суспендоваше, но ова нам радост за мало бејаше, јер на један пут видесмо чему се ни надали нисмо; наиме видесмо код општ. куће три Чивута, јер суспститујисани бележник беше Чивут, па је себи и два Чивута и за писаре узео. Ко је и шта је узрок био, да је до тога дошло не ћемо сад пред читаоце да изнашамо, а свде знају; напоменућемо, да је ово са неоправдане бојазни учињено. Може дакле сваки претпоставити и веровати нам, како нам је било, кад смо крајем 1881. год. за бележника изабрали г. В. Брежовског бившег станарског подбележника, а сина овдашњег. Но та нам радост не потраја дуго; јер он не остаде овде ни пуне четири недеље, па се врати у Ст. камо такође за бележника изабран беше.

Са г. Б. дошао беше и писар г. Ал. Мирић, којега је онда општ. веће у почетку 1882. год. на бележничко место супститујисало. После неколико месеци буде и стечај расписан и избор обављен. На бележничко место се беше више њих компетената пријавило. Од истих једног је г. солгабиров хтео пошто пото овде да намести, али му не испаде за руком, једно што ми обећасмо супститујисаном г. М., а друго, што нам солгиног штићеника двојица из Ж. у којима ми вере имасмо јако опрнише, које тек доцније дознасмо, да то беше са личне мржње, Скоро два сата је трајало онда кр'ање. Г. солгабиров најзад некима од наших изјави: да он Мирића ни у кандидацију узети неће, јер — рече — нема натпуне квалификације.*) Но пошто нашем солги отворено и одлучно изјавише, да његов кандидат никако неће бити изабран, но да ће у том случају сасвим један трећи (садањи лалић. бележ.) изабран бити, г. солгабиров наговори свог штићеника да молбу своју повуче које овај и учини, а ми акламацијом изабрасмо г. Александра Мирића — по несрећи као што ћете видити — за нашег бележника. Избор г. М. код нас није га ни новчића стао, јер код нас „подмићивања“ нема, а ми се паштимо да се та болест код нас у нашем месту и не увуче — шта више још су после избора наши честитајући њему тако звани „алдумаш„ (алвалук) платили. Па да чујете како тај господин то све признаје општини.

Неко време је било како тако, давао је бар наде да ће ваљан бити, али се та нада брзо изјалови. Своју бележничку дужност поче што но веле „као од беде“ отправљати. Општичско веће бринући се за општински напредак, по своме знању најлепше закључке донесе, но ти закључци обично остану мртво слово на папиру, или се тек онако „као од беде“ изврше; па чак ни налоге претпостављене власти не хтеде извршивати и општини саопштавати, но их ad acta бацаше. У општинској кући т. ј. у звању кад год оћете нема га, вечито је некуд на путу. Закаже општинско веће а овамо пре него што би се исто отворити требало, седне на кола па хајд — а поглавари искупљени погледе један на другога, прођуђају мало главом — као знак чуђења — па „мили моји куд који.“

Та бележникова самовоља, нерад и тумарање, дало је повода, да је један од нас, који га је увек приметити могао кад је одлазио, почео његова одсутства бележити. Да би штовани читаоци могли боље предпоставити, нехат и нерад — по несрећи — нашег г. бележника и веровали нам, како је код нас у каквој се неприлици ми налазимо, ево ћемо ту белешку изнети. Белешка је вођена од почетка месеца марта 1885. год. до краја марта ове године.

Дакле. У год. 1885. месец март: 5. 6. и 7. у Сомбору. 9 у Жабљу. 10. у Чуругу. 12. у Н. Саду. 23. 24. и 25, у Н. Саду. 30. у Жабљу. Април: 7. и 8. у Турији. 14. 15. 16. 17. и 18. у Сомбору. 21. у Темерину. 22. у Жабљу. 26. и 27. у Бечеју. 28. у Ђурђеву. 30. у Н. Саду. Мај: 3. у Тителу. 15. у Жабљу 18. у Жабљу. 23. у Н. Саду. 31. у Н. Саду. Јуни: 1. у Н. Саду 5. у Н. Саду. 14 и 15. у Чуругу. 27. у Жабљу. 28 у Н. Саду. 29. у Ковиљу. Јули: 7 и 8. у Бечкереку. 12. 13. и 14 у Н. Саду. 25. у Н. Саду. 27. у Жабљу. Август: 4. у Жабљу. Од 5. до 13. у Будимпешти. 17., 21. у Жабљу. 23 у Н. Саду. Септембар: 3. у Темерину. 4. 5. и 6. у Стапару. 8 и 9. у Лалићу. 10. у Новом Саду. 13. у риту. 17. у Тителу. 23. у Чуругу 26. у Надаљу 28. 29. и 30. у Новом Саду. Октобар: 4. и 5. у Н. Саду. 7., 8, и 11. брао кукурузе. 23. и 24. у Н. Саду. 28. у Жабљу. Новембар: 5, 6. и 7. у Сегедину, 19. и 20. у Н. Саду. 29. у лову. Децембар: 3. и 4. у Н. Оаду. 7. и 8. у Ст. Бечеју. 20. у Жабљу. 22. и 23., 26., 27. и 28. у Н. Саду. 29. у Жабљу. Године 1886. Јануар: 5., 6 и 7. у Н. Саду. 10. у Тителу. 11. у Жабљу. 17., 18. и 19. у Сентомашу. 24. и 27. у Жабљу. Фебруар: 3. у Н. Саду. 15. и 16. у Бечеју. 18. у Жабљу. 20. и 21. у Н. Саду. 28. у Жабљу. Март: 7. у Жабљу, 8. у Сентомашу. 9. у Темерину. 11. и 12. у Н. Саду. 13. и 14. у Бечеју. 16., 17. и 18. у Сомбору. 19. у Жабљу. 23. и 24. у Бечеју. 27., 30. и 31. у Жабљу. — Ето видите како се — по несрећи — наш г. бележник звања држи; па кад поред ових отсустава замислите још и она, која он код куће проведе, не долазећи у звање, онда можете мислити какав неред код нас у нашој општини мора бити. Ради боље — ал у-

*) Г. Мирић је свршивши три или четир разр. гимназије отишао био у манастир у калђере; после остави то и ступи у солдате, оде постане — као што вели — стражмештером, после тога буде општин. писар и положи испит за бележника. — Доп.

ја нисам крив. Ану сам узео за жену, као удовицу. Дозволите да посумњам у ваше речи.

— Не сумњајте. Пред вама стоји Денет Удварди. То ће вам сваки, па и моји рођаци посведочити. Ја ћу се латити суда, изазваћу шкандал, осрамотићу вас. Решите се брзо. Очувајте поштено име вашој деци. Ја Ану тек сад почињем љубити. Она ми се допада, ја ћу с њоме отпутовати, а ви после удесите ствар како знате.

Золтан је нетренимице слушао говор овог несретника, па ће му рећи:

— То је лепо измишљено, само господине ви и нисте жив човек. У мојим рукама је сведоџба напуљске власти. Вас ће суд са тражбином одбити.

— Мислите? па ипак, ја сам као што видите жив. Но чујте ме.

— Ја вас слушам.

— Био сам богат, — поче Удварди — па поред свег расипања остао сам и сада тај. Било ми је 26 година, када ме приморaше да се оженим Аном. Мени то није годило, јер сам хтео да ми бекријање нико не крати. Но морао сам. Ана је постала моја жена. Овај брак био је за мене оно, што су сужњу окови.

Сваки се дивио лепоти моје жене, цео свет ми је завидио, а ја је ипак нисам волео. Под оваким околностима прошло је неколико месеци кад наступи смрт мога оца. Испод руке продам имање — и као гоњена звер бегао сам од куће своје. Дошао сам у Париз, прошао сам Француску у накрст, дошао сам у Бордо, купао сам се у бордовском вину, прешао у Италију, видео и Рим и стигао у Напуљ. Новац сам бацао, јер га беше доста. Но уживања не нађох, док се у Напуљу не упознадох са — Викторином!... Викторина!... Таке лепоте још нисте видели, а сумњам да ћете и видети... Очи и коса јој црна, а зуби као снег на Алпима. Љубио сам је, обожавао сам је. Начинила ме њезиним робом, спутала ме у ланце. Када сам од љубави највећма горео, захтевала је, да ју узмем. Рекао сам јој да имам жену. А она, она је тражила, захтевала, да умрем за свет, за жену, а само да живим за њу. Пристао сам.

У Напуљу ме нису познавали. Околини својој сам се тужио на неку стару бољу, дозивао лекаре и једног јутра нестао сам из Напуља. Викторина пријави, да сам умро, власт изда сведоџбу и посла је овамо — Ани. Ето, тако сте ви дошли до те сведоџбе!

Ја сам отишао на Викторино сеоско добро, камо је дошла и она. Живели смо ту у почетку сретно, но после почела је она према мени ладнити. Видео сам, да ме је волела док ми је трајало новаца. У мом срцу осећах празнину, но не за дуго. Ту празнину попунило је сећање на моју, а и на вашу Ану са чистом истинском љубављу.

Једног јутра напустила ме је Викторина, а за собом оставила је писамце, у ком ми јављаше, да сам — слободан.

Дошао сам дакле по Ану, која ми је жена и пред богом и људима. Нисам хтео да правим ларму, јер сам чуо, да сте ви миран човек и да се клоните шкандала.

— Имате право — проговори потресеним гласом Золтан — ја не волим шкандале. Но ја по напуљској сведоџби имам права на Ану.

— Јест, али та сведоџба, то је дело једне покварене жене.

— Ви ниткове, — рече Золтан у јарости — та мало пре рекосте, да се догодило вашим суделовањем.

— Али ја ћу то пред судом порицати.

Золтан као опарен скочи са столице, притрча вратима, закључа их, па добаци Удвардију једну од сабаља, које су на зиду висиле.

— Ево оружје, браните се пажљиво, јер ја сам војник.

Први је нападао Удварди Золтан се вешто бранио и за неколко тренутака крв Удвардијева попрскала је под. За не пуних 10 минута двобој је био окончан. Золтан је пробо подло срце свога противника. Он је добио две лаке ране, брзо их испрао, увезао и похитао на авлију, у коју је баш ушао Калман и Ана.

*

Са сеоске црквице чуло се звоно. Црквењак је звонио на вечерњу молитву. За столом Колтајеве породице молили су се богу два Калманова дечака.

Золтан је био за цело време вечере врло невесео и утучен. Није се играо с децом као иначе, већ је немо гледао преда се.

На силна питања Калманова и Анина исприча им Золтан догађај и ток двобоја са Удвардијем.

Сутра дан саранише Удвардија а Золтан пријави цео случај војничкој власти, која га лиши официрског чина.

Од то доба купио је Золтан мало добарце и на њему живи усамљено.

* * *

На гробљу села * угледаће те одма високи гранитни стуб. Златним словима урезани су на њему само ове две речи: „Лака ти земља!“ Нема на стубу ни имена, ни икаквог знака, по ком би се могло дознати, ко борави ту вечни санак. Анине руке саде на овом гробу цвеће и поливају их водом.

Немирни поветарац додирнуће тек кад год врх стуба и пришапнуће што о плавом небу напуљском.....

И. И—ћ.

једно и жалосније — илустрације да напоменемо још и ово: Г. Новак Бајац, који је родом одавде, а званичник у Сарајеву, има — сирото — глухонемо жен. дете. Да би могла бити примљена у институт у Будимпешти, требала му је нека исправа коју је имала овд. општинска управа потписати. Г. Бајац пошље овамо готову исправу и замоли, да му је што пре потписану поврате. Чекајући на исту — као и ми обично овде што чекамо — писао је г. бележнику и мољакао, и опет исту није пре добио, док није од — помислите — чак из Сарајева сам лично дошао те исправу добио. Шта мислите има ли таког — да не рекнемо нечовека — немареше још гдегод? Ми смо уверени, да ће сваки поштен човек помислити, а можда и рећи: та то је преко јего!

(Наставиће се.)

Из хрватског сабора.

У хрватском сабору води се жестока буџетска расправа. Том приликом рекао је посланик Барчић по „Пестер Лојдовом“ телеграфском извештају ово: „Он — говорник — разликује званичну Хрватску од истинске, па за примере наводи Наполеона III., краља Милана и данашње бугарске намеснике. У име Хрватске вриче влади своје одлучно неповерење. Хрватски народ осуђује данашњу противсловенску, особито противруску политику наше монархије. Док се држало, да је Турска способна за живот, с њоме се монархија идентификовала, држећи, да ће се тако словенски покрет задржати. Сад, пошто је немоћ Турске јасна, то велики државник Андрашија препоручује као задаћу монархије, да се образују мале независне државе, као што су биле Парма, Пијачеза, Модена, кад је Италија само географски појам била. Ове би државице дражиле једну против друге, да тако постану мађарским пашалуком, као што је Србија. Ми изјављујемо да љубимо свету Русију, да с поштовањем гледамо на великог цара и да желимо, да Русија испуни своју цивилизаторску задаћу, по што ће на турским минаретима у Цариграду словенску заставу поставити.“ При крају свог говора рече посланик Барчић: „Мора да је врло труло у нашој држави вад велеуважени чески орган, који је некад рекао, да би се Аустрија морала створити, кад је не би било, кад дакле тај орган сад изјављује, да је једина нада Словенства у овој монархији рат са Русијом, у којем би рату монархија побеђена била. Хрватска и угарска влада нека још пооштре стање, што данас влада, али нека се сете и тога, да ће у тренутку, кад копита првог козачког коња на нашу калдрму ступи, куцнути час спасења аустријских Словена и да ће у том тренутку над развалинама неприродног дуалистичког конгломерата Хрватска ускрснути.“

Барчићу је одговорио бан. Између осталог рекао је и ово: „После таквог одговора мораће и народу јасно бити, куда хоће Старчевићевци да га одведу. Опозициона штампа је на грамсту земље и он ће од сабора још строжије мере захтевати, ако буде нужно било. Против Барчићеве странке борће се свим законитим средствима, па ако то не буде довољно, онда ћу ту странку ставити ван закона. (Каменар довикује бану „Врло лепо, кад бан тако говори.)

Кад је бан свршио, већина га поздравила, што је тако лепо и тако уставно говорио.

Политички преглед.

Шта мисле у Русији о хрватским приликама. Расправе хрватског сабора праћене су врло пажљиво у руским листовима. Интерпелација Старчевићева о Босни и Херцеговини наишла је на одобравање. „Новоје Времја“ пак доноси из Беча овај брзојав: „Овдашња је влада уплашена услед изјаве хрватског бана Хедерварија, да он не јемчи за мир и поредак, ако се у Хрватској не уведе опсадно стање и ако се слобода штампе са свим не сузи“.

Аустрија и Русија. Руски лист „Новости“ донели су врло значајан чланак, у ком се расправљају садањи одношаји између Русије и Аустрије. У чланку се вели, да је Аустрија ступила у дипломатску борбу са Русијом. Циљеви Аустрије и Русије у Бугарској са свим су дијаметрални. Русија неможе сматрати Аустрију за свог пријатеља, јер она једнако ради против руских животних интереса. Прелом је између Аустрије и Русије готов. Тај ће прелом избити скоро на површину. Борба је неизбежна, ако у Бечу буду ишли досадањом путањом.

Бугарска депутација у Бечу Гроф Калноки је примио бугарску депутацију, али јој одмах изјавио, да је не прима званично, већ као приватан човек. Чланови депутације за тим изрекоше своје мисли о стању у Бугарској, па тражише, да се очува самосталност Бугарске и да им се што пре даде нови кнез. На то им је гроф Калноки по дипломатском обичају одговорио општим фразама, које ништа не значе и ништа не вреде. Међу тим исту депутацију неће примити ни руски, ни турски посланик, те по томе се може у напред рећи, од каквог ће успеха бити ова најновија бугарска „вандровка“.

Из Старе Србије дознаје „Н. Уставност“ ово: Последњих дана учињене су велике промене у турској војсци. Тако се почиње извршивати реорганизација војске, а у последње време учињена је и промена у оделу. Тако су сви турски низами место фесова добили руске шубаре, а тако исто имају и турски официри шубаре са златним ширитима. Карактеристично је, што су војници турски примили сву плату, коју већ од толико месеци не добијаху. — У околини Приштине и Митровице има на окупу 106 батаљона.

Министарска криза у Француској. У Француској нема више министарске кризе. Гобле је постао председник кабинета и министар унутарњих послова. Барон Курсел (до скора француски посланик у Берлину) или Диклерк постаће мин. спољ послова, Саријен, правде, Дофен, финанције и Бирдо, наставе. Други су министри остали они стари.

Вести из места и са стране.

Дружина српског народног позоришта налази се сад у Панчеву. У В. Кикинди бавила се од 8. августа до 15. октобра о. г. За то време давала је 37 представа и једну вечерњу забаву. Од тих представа било је неколико и за народ с обаљеним улазним ценама. О тачном приходу и расходу јавићемо кад стигну рачуни месног позоришног одбора у В. Кикинди. За сад само толико, да је цео приход износио око 3.700 фор. и да ће бити и сувишка нешто мало више од 100 фор. Овом приликом управа српског народног позоришта сматра за своју врло пријатну дужност, да јавно благодари г. Роберту Толингеру, управљачу певачке дружине „Гусле“ на његовом родољубивом труду, који је уложио око обучавања позоришне дружине у певању, и на ревности, коју је показао према овом нашем народном заводу и тиме, што је у представама и лично суделовао, и што је више пута отказивао и своје приватне часове, који му се плаћају, само да представе са певањем што боље испадну. Нека му је слава и хвала! Тако исто нека је и слава и хвала како певачком друштву „Гуслама“, тако и појединим члановима његовим, који су у више представа из родољубља суделовали.

Повереница. Читамо у „Србобрану“: „Утињска српско православна црквена скупштина у својој седници од 16. (28.) нов. о. г. опуномоћила је своје председништво, да уме целе парохије Утињске даде кроз штампу израза свога задовољства на раду и истрајности оних 54 посланика на нашем народно-црквеном сабору у Карловцима, и да им иста и за будуће саборисање своје поверење поклања.“ Утиња, на Ваведеније 1886. Радивој Живковић, председник. Миле Кривокућа потпредседник.

Књижевне прилике у Србији. Критичар новог србијанског буквара од Чутурила осудио је исти у тамошњем учитељском органу „Учитељу“. Међу осталим рекао је за референте просветног савета, који тај буквар препоручише, а бољи одбише, ово: „Сад ће моја господа референти казати: па овај нас брука, он нас омаловажава и т. д., и даље: „да би ова земља била сто пута срећнија, кад у њој не би судили којекакви дошљаци и „језичници.“ У томе су излагању нашли г референти увреду части и омаловажење. И с тога тужише критичара суду. Свакојако би праведније било, да су г. референти изишли са својим разлозима на јавност. Међу тим и србијански „Учитељ“ осуђује тај нови буквар.

О проневери на фелдварској пошти пишу нам још и ово из Фелдварца: „Као што сте четње у листу нагласили — и неме сумње да нису у Угарској проневере на дневном реду. Ето се и на нашој пошти сад неки дан, као што вам је јављено, ушло у траг проневери. Изневада је грунуо инспектор ономадне и нашао је у каси мањак од 300—400 фор. Дотични чиновник је одма суспендован, а на његово место постављен је други. Што даље будем дознао, јавићу вам. За сад оволико на брзу руку.“

Погрешни појмови. Писац новости у једном овдашњем листу не уме да разликује поштанског чиновника од општинског бележника. Тако је по нашој вести, да је у Фелдварцу поштар проневерио неких 400 ф. и суспендован, донео белешку, да је то бележник учинио. Радујемо се, да тај лист није казао и свој извор, јер би можда читаоци уписали то нама у незнање.

Црногорско паробродско друштво. Малена Црна Гора има већ и своје паробродско друштво Вароши Ријека, Вир, Плавница, Сијерче и Скадар стоје у паробродској свези. Лађе су црногорског паробродског друштва.

Колера у Варадину. Садањи број болесника је 22. Од њих је умрло петоро, двојица оздрављају, а 15 их још леже у болници. Од грађана је било два смртна случаја — жена и дете, од војника више.

За погорелце. Пишу нам из Петровог Села: Послато је поштом скупљених 67 фор. 29 н. а. вр. уредништву „Заставе“ као прилог за погорелце у у Срп. Црњи и Т. Бечеју (Примљено је. Ур.) На молбу скупљача одредила је политична општина 50 ф. а. вр. које ће местно поглаварство директно погорелцима отправити.

Минимум учитељске плате. Колико су наше школске власти настојале око тога, да се уредбом школском од 1872 г минимум учитељске плате од 300 ф. спроведе, показује и та околност, да се још и дан данас налази више учитељских тужаба код односних власти у тој ствари. Но не само, да су власти немарне, већ на сваку тужбу учитељску одговарају, да је довољна плата од 100—200 ф. и нешто мало исплакане, а највише подводне земље. Тако је пре некако подигнута жалба од неког банатског учитеља код еп. шк. одбора тамишварског, а он је жалбу уништио. Учитељ се жали шк. савету. Овај опет издаје гл. референту на изјашњење. Референт пак одговара, да је плате и сувише. И тако баш власти, које би биле позване, да пазе на очување зак. наређења — руше га. Тако ће то и у будуће ићи, док год буде на челу наше автономије седио — наименовани, и док год референти, који ништа не раде, вуку преко 2000 фор. а учитељима нуде — кромпир и репу. Трвење између општине и учитеља не води добру, већ злу.

Јавна безбедност у бачкој жупанији. Несигурност живота људског и имања у бачкој жупанији је на дневном реду. Жупанија је принуђена не само да замоли од министарства умножење броја жандармерије, него и постављање штатариалног суда.

Земљотрес и вихор беснио је прошле суботе ноћу у Бранову. Ветар је био тако јак, да се улицом није могло ићи, све је носио људе. Скидао је кровове с кућа, откидао врата и прозоре, дрва из корена изваљивао. Нема куће, која није оштећена. Штета износи на 20,000 фор. Ноћу се осетио и земљотрес.

Траже се наследници. Читамо у пештанским листовима, да је у Америци умро неки А. Д. Лајдесдорф из Угарске, иза кога је остало милион и по долара. Како нема тамо наследника, то се они траже из Угарске. Неки су отпутовали у Америку, који држе да су наследници тог добра.

Словенци о српским нар. песмама. Читамо у „Стражилову“: „Из „Љубљанског звона“ дознајемо, да је у извештају ц. кр. велике гимназије Рудолфовске за школску годину 1885.—6. изашла расправа проф. Ивана Поланц, под насловом: „Нешто о српским народним песмама.“ У уводу се говори најпре о српским народним песмама у опште, па онда писац на темељу дела Армина Павића расправља подробно народне песме косовске, а завршује расправу кратким прегледом о животу Краљевића Марка. „Звон“ је уверен, да ће та расправа зацело добро доћи свима пријатељима прекрасног народног песништва српског.“

Кратке вести. У Секеш-Фехервару убио је један зан. радник прво своју драгану, па после себе ранио. — У Софији су се два чиновника аустро-угарског посланства у двобоју побили. Оба су лако рањени. — У веспримској жупанији ухваћени су многи разбојници. — Из Уцића иселило се на 700 муховедњаца. — У Турсу су проневерили чиновници $1\frac{1}{2}$ милијон франака. — У Герцу се појавила колера. — На Ријеци беснио је ужасан вихор, било је и грмљавине. — У ђаковачком котару нађен је го мртав човек. — У Пешти још трају богиње. — Бугарску депутацију поздравили су Мађари и у Ђуру. — У бечкој синагоги верио се један глувонеми пар. — Наумовић, велики русински родољуб, преселио се са свим у Русију. Тамо су га одушевљено дочекали. — У Грацу је суђено тројици анархиста. Један је осуђен на 10, а двојица на 3 године затвора. — Као кандидата за бугарски престо спомињу сада и брата данског краља, Јована — Петроградски немачки посланик тужио се руској влади, што руски листови вређају Немачку. Влада је одговорила, да и немачки листови вређају Русију. — За руског главног конзула у Пешти именован је Александар Васили. — У Бечу је скочио један ђак од 11 година са трокатнице, а у Римасомбату се обесио један официр. — Мађарски листови са радошћу јављају, да је султан полудио. То је знате за то, што је султан у пријатељству с Русијом. — У Белгији ће бити идуће године пољопривредна изложба. — Грађење уг. држ. жељезнице стало је до сада 377 мил. фор. — У Бечу скупљају мрве и зрна за тице преко зиме

Трговина.

= **Нови Сад** 29. новембра (11. децембра). Минуле недеље је на житарској пијаци нашој врло слабо довоза било и промет је са раном остао незнатан. Пошто је пшенице мало на пијацу доспевало, а млинови су требали робе за израду брашна, те су 10—20 нов. одобрили вишу цену. Остала зрна су остала без сваке продаје. Данас се плаћа за пшеницу 8 ф. 10—30 н., ванредно и до 8 ф. 40 н. Наполица 7 ф. Јечам 5 ф. 50 н. Зоб 5 ф. 50 до 60 н. Кукуруз 3—3 ф. 10 н., окрњен 4 ф. 10 до 30 н. Све од 100 кгр.

Брашну је цена ова:

Број	0	1	2	3	4	5
ф.	16·60	16·—	15·40	15·—	14 60	14·20
	6	7	8	$8\frac{1}{2}$	$8\frac{3}{4}$	9
	13·80	13·40	13·—	12.40	9·40	8·—

хлебње I. 10 ф., II. 9 ф. Грис А. 17 ф., В. 17 ф., С. орд. 15 ф. Мекиње 4 ф. Све од 100 кгр.

Производи наших вртара-бостанџија се за овај мах не траже. Прошле је недеље нешто за Босну пазарено. Пасуљ бели 6 ф., жути 6 ф., пасуљица 6 ф. 50 н. Кромпир 1 ф. 75—85 н. Црни лук 5 до 6 ф. од 100 кгр.

Маст свињска се никуд на страну не односи. Мештанска је потрошња слаба те су цене све то ниже. На горњим пијацама је маст са 1 ф. 50 н. појевтинила. Цена код нас на више 46—47 ф., на мање 48—49 ф. Сланина сува 48—49 ф., дебела паљена 51—52 ф. од 100 кгр.

Угојени свињи се траже. Цена се добро држи. Тешки 36—37 н., средњи 36—37 н., лаки меснати 38—40 н. Сеоски 30—34 н. од 1 кгр.

На месарској пијаци је мало теоца те су скупи. Плаћа се за младе 12—14 ф., средње 16—18 ф., теже старије 20—26 ф. од комада. Овци 7—9 ф. од пара.

Време влажно умерено хладно. Вода у Дунаву у малом надолажењу.

*

У **Будимпешти** 28. новембра (10. децем.) Пшеница је слабо нуђена, воља за куповање ограничена; промет миран, продано 12.000 м. ц. са непромењеним ценама. Плаћана пшеница потиска тешка 82, 81 кгр. 9 ф. 10 н., 79 5. 9 ф. 5 н., 79. 9 ф., 78.5. 8 ф. 90 н., 78. 8 ф. 85 нов. Поморишка 79. 9 ф. Пештанска 80. 8 ф. 90 нов., 81.5. 9 ф. 77.7. 8 ф. 75 н. Бачка 76.2 8 ф. $72\frac{1}{2}$ н. Све ни три месеца.

Јечам 6 ф. 25—35 н., фини 7 ф. 50 н. Зоб 5 ф. 80—6 ф. 10 н. Кукуруз 6 ф. 15 н. Готова роба за готов новац.

Термини. Пшеница за јесен 8 ф. 68—69 н., за пролеће пшеница 8 ф. 98—9 ф Зоб за пролеће 6 ф. 47 н. Кукуруз за мај-јуни 6 ф. 13—14 н. Репица кол 11 ф. 40—50 н.

*

У **Пожуну** 27. новембра (9. децембра). На овчијем вашару је било 3428 ком. оваца разне пасмине. Расположење није било повољно по продају. Плаћани шкопци за извоз од пара 12—18 ф. 25 н., од 1 кгр. 30—36 н., овце за потрошњу од пара 6 до 11 ф., од 1 кгр. 24—30 м.

Најновије вести.

— Руска влада је наредила, да се уз сваку рећименту образује добровољачки кор. Изабраће се најхрабрији и најпоузданији људи, па ти ће бити квасац за своје добровољачке чете, у које ће се особито примати бугарски бегунци.

— Бугарска депутација посетила је и руског посланика Лобанова у Бечу. Кнез Лобанов само је десет минута говорио са депутирцима, па им је том приликом рекао: „Ви знате, да Русија не признаје ни ваше намесништво ни вашу велику скупштину. Као лични пријатељи добро сте ми дошли, али званично немам с вами никаква посла.“

— После посете код кнеза Лобанова, отишла је бугарска депутација турском посланику, који јој је то исто рекао. За тим су депутирци отишли у посету немачком, француском, талијанском и енглеском посланику, али ни једног нису нашли код куће, већ су само своје посетнице оставили. Депутација мисли поред свег досадањег неуспеха ипак да оде у Петроград и да тамо своју срећу покуша.

— Један енглески лист јавља, да ће Србија, Румунија и Бугарска скорим склопити војничку конвенцију за обрану и нападај, те ће располагати са заједничком војском од 400.000. Шта све Енглези неће још дознати!

— Ђенерал Каулбарс рекао је у свом извештају руском цару, да се Бугарска од данашњих власника не може друкчије опростити, већ само тако, ако Русија војнички поседне Бугарску.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ.“

(Стигли 29. новембра у вече.)

Загреб. Посланик Посиловић интерпелисао је на сабору, за што је краљевски комесар А. Николић српски народно-црквени сабор у Карловцима отворио са краљевским рескриптом на мађарском језику?

Лондон. Краљица је протераног бугарског кнеза Александра Батенберга одликовала са орденом великог крста.

Софија. Турски изасланик Гадбан паша јако се озлоједио, кад му је бугарски министар Начевић саопштио, да је свим заступницима велесила послао препис телеграма великог везира о кандидацији мингрелијског кнеза. Гадбан паша сматра то за увреду турске владе.

Париз. Гобле се телеграфски обратио на француског посланика у Лисабону (Било) и понудио му, да се прими министарства спољних послова.

Народна просвета.

Јавна настава у Угарској.

Министар просвете Август Трефорт поднео је ово дана извештај о стању јавне наставе у Угарској за год. 1885/6. државном сабору.

Из извештаја вадимо ово:

Основних школа било је у Угарској год. 1885/6. 16 305, на којима је 23.457 учитеља радило. Министар се фали, да је те године 100 нови школа подигнуто, и да је **само** 300 сиромашни општина било без икакве школе, у што ми врло јако сумњамо.

Од целокупног броја за школу обавезне деце (од 6—12) користило се 85·88 % основном наставом.

Од 364 забавишта, што их је прошле године бидо, подигао се број на 409 са 593 забавића, које су 41.119 малиша васпитавале.

Целокупни буџер за основну наставу износио је 13.419 968 ф., од којих троши држава 1.488,420 ф. на 611 државних основних школа.

У извештају се још спомиње, да мађарски језик све више заузима земљишта код немађарских учитеља, но ипак јих има још 2837, који га незнају. (На врло велику жалост мађ шовиниста.)

Средњи школа било је у Угарској 1885/6. 178, од којих 150 гимназија и 28 реалака. Уписаних ђака било је у свима тим заводима 41.508, мање него прошле године са 1429. Док број ученика опада по гимназијама, дотле је на реалкама било уписано 494 ученика више но прошле године, што је знак, да су родитељи увидели, да стручне школе које спремају за практичан живот, надмашују препуњене гимназије. На тим школама радило је 2900 професора, од којих су само 1618 испитани и редовни. На издржавање средњи школа издато је 4.343.500 ф.

Универзитет је имао 172 професора и 43. професорска помоћника. У првом течају било је свега 3375 а у другом 3190 слушалаца. Одржано је свега 2310 које мањи које строги испита (ригорозум); први је положило $^3/_4$, а други $^1/_2$ испитаника. Издато је 319 докторски диплома: од којих 176 правнички и 85 медецински. На издржавање потрошено је 573.855. фор. **Б.**

Одговори уредништва.

Госп И., Беч. Изволите само послати ваше радове, па ћемо вам тек онда моћи позитивно одговорити. Извештаји о кретању Словена увек ће нам добро доћи.

Изјава.

Васа Радотић износи у бр. 178. „Заставе“ поводом мртвачких кола неку гатку, о којој овде нико ни сневао није. Како сам ја власник овдашњег „српског укопног подузећа,“ то се у хатар истини осећам позван, да изјавим, да ја у том подузећу немам никог за ортака а најмање г. Каменка Јовановића, те према томе проглашујем ону гатку за просту лаж.

Панчево 21. новембра 1886.

Гига Барић.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Препоручујемо сл. срп. правосл. општинама и школ. одборима најзгоднији и најјефтинији божићњи дар за децу

ПОЛАЖЕЊИК

ОД БРАЦА-РАДОВАНА

урешен са 6 слика и најодабранијим садржајем.

Књига је велика 7 табака.

Цена је 30 новч, сад само 15 новч.

Даље препоручујемо:

„МАЛИ СВЕТ“

I. КЊИЖИЦА ЗА СРПСКУ ДЕЦУ

ОД ЧИКА-СТЕВЕ.

Цена 20 новч., сад само 10 новч.

„МАЛИ СВЕТ“

II. КЊИЖИЦА ЗА СРПСКУ ДЕЦУ

„ЉУБИЦА“ ДЕЧИЈА ГЛУМА У ДВЕ РАДЊЕ

НАПИСАО СТЕВАН Ј. ЈЕФТИЋ.

Цена 15 новч., сад само 8 новч.

По ову цену малену кадри смо нашим купцима с тога уступити, што смо целу накладу од издавача по умерену цену откупили.

У Новом Саду, новембра 1886.

Књижара Луке Јоцића и др.

Газета А. Гатцука

единственная въ Россіи политико-литературная иллюстрированная газета. Выходитъ безъ предварительной цензуры, въ объемѣ 2-хъ до 3-хъ листовъ въ недѣлю. — Въ видѣ безплатныхъ приложеній къ „Газетѣ“ годовые подписчики получаютъ два особыхъ журнала: 1.) Парижскія моды, 2.) Переводные романы и повѣсти.

Условія подписки на 1887. год.: Заграницу на годъ 7 руб., на полгода 3 руб. 50 коп.

Адресъ: Москва, Никитскій бульв., д. Гатцука.

Редакторъ А. Гатцукъ.

ЧИМ ЉУДИ ЖИВЕ?

НАПИСАО ЛАВ НИКОЛАЈЕВИЋ ТОЛСТОЈ.

Превела с руског **Живана**.

Врло згодно као дар о празницима божићу, новој години и св. Сави. Цена 10 н. Добити се може у уредништву „Заставе.“

„НЕВЕН“

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ

доноси у своме двадесетдругом броју за г. 1886. одабран садржај и слике.

„Невен“ чика Јовин лист излази двапут месечно на читавом табаку. Цена је за Аустро-Угарску на читаву годину 4 ф., на пола године 2 ф. и шиље се на адресу: Штампарије А. Пајевића у Н. Саду.

Изашао је

„ЈАВОР“

БРОЈ 48.

ЛИСТ ЗА ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Властник: Змај Јован Јовановић. Уредник: Др. Илија Огњановић.

Садржај:

Друга љубав. Приповетка из живота од Лазе Нанчића. (Наставак.) — Громовни рици... Песма Јована Радивојевића-Вучића. — Мирко. Приповетка из ђачког живота. Написао П. Алексијев. (Наставак.) — Додатак пчеларској терминологији. Прибрао проф. Мојо Медић. — Прилике и повод босанско-херцеговачком устанку. Од Филипа Шпадијера. (Наставак.) — Примједбе на „Прилике и повод босанско-херцеговачком устанку“. Од Филипа Шпадијера. (Наставак.) — Листак: Carmen Sylva и Dora D'istria. Од Ивана Иванића. — Књижевност. — Белешке. — Нове књиге.

„Јавор“ излази сваке недеље на читавом табаку и стаје на 3 месеца ф. 1·25. За стране земље ф. 1 50.

У Н. Саду 29 новембра 1886.

Лука Јоцић,
издавач „Јавора.“

Wo Wohnen Sie? Ein Auftrag in Sicht!

„N. Ztg.“ Nr. 49.

ОГЛАСИ.

Резлно и најјефтиније набавно врело

НАМЕШТАЈА

у свакој врсти и у сваком слогу код

ТЕОДОРА ДИМОВИЋА

I. Wipplingerstrasse Nr. 27.

БЕЧ. 24 40

У МИТРОВИЦИ

за моју штампарију потребујем једног стручњака као деловођу, који може одма ступити.

Паја Болановић,
2—3 књиговођа штедионице.

TRADE

MARK.

CHAMPAGNE AYALA & Co.

Главно стовариште за Пешту и околину код гг Браће Радановића у Пешти Calvinplatz. 92—100

ДР. ПОПА

аромат. медицински сапун од биљака

хемично анализиран и од многих медицинских и лечничких великана Европе за **најбоље и најстварније средство за чишћење коже** признато, већ од 18 година са највећим успехом употребљавано **против сваковрстних кожних избијања (ауфшлага), а нарочито против свраба коже, отока од мраза, перута у бради и глави, даље против знојења ногу и свраба.** Цена 30 новчића.

Господину Ј. Г. Попу у Бечу

(I. Bezirk Bagnergasse Nr. 2.)

Пошто сам имала неко избијање (ауфшлаг) на телу, које сам имала пуних шест година, па ма да су ме четир лечника лечила, а ауфшлаг никако отклонити нисам могла, то сам напослетку прибегла лечењу са вашим сапуном од биљака, те ме је он излечио, зашто вам немогу доста да будем благодарна.

Обраћам се директно на вас, јер сам из апотеке више врсти сапуна добила, који су исто тако увијени као ваши, ал ја мислим да су фалзификовани, па желим да мој мили, лепи и угасито пепељаст сапун само од вас добијем.

Шиљући вам нужни новац, молим вас да ми пошљете ваш **лековити сапун од биљака.**

Са високим поштовањем

Амалија Франц,
у Прерау (Моравска.)

Може се добити у Н. Саду: у апотеци Грозингеровој и Г. Плавшића, код Љ. Стефановића, Д. Коде, Е. Слезака, и П. Јовановића. У Паланци: код К. Харликовића апот. У Футоку: у апот. С. Цвика. У Петровцу: у апот. Е. Адањи. У Бачу: Ј. Доминић апот. У Петроварадину: у апот. наследника Деодатових. У Карловци: у апот. Л. Страсера посл. У Руми: у апот. И. Хондела и А. Козјака. У Илоку: у апот. Ф. Ласлова. У Митровици: у апот. Петровића, Цајсбергера, К. А. Суботића. У Иригу: у апот. Ц. Веселића. Вуковар: Ф Кирхбаум, А. Крајчовић апот., Васа Лукић трг. Брестовац: К. Коњић. Ердевик: Ј Здарил апот. Шид: А. Козјак апот. Жупања: А. Тамач апотек.

Ц. кр. конц. лек за костобољу

опште познат као

КЛОСТЕРНАЈБУРШКИ ЛЕК ЗА КОСТОБОЉУ

(ГИХТ),

(испитан од хемачког лабораторијума, за санитарно полицајне извиђаје и ц. крал. концесијом и протоколираном („шуц“) марком осигуран) употребљује се нарочити лек против

ГИХТА и РЕВМАТИЗМА

телесне, мишићне и живчане слабости, укочености појединих нерва, болова у крстима и куковима, болова у доњим деловима тела и дистинама, колике и лек када се угане рука или нога итд. итд.

ЦЕНА: ½ флаше 50 новч., 1 велике флаше 1 фор., поштом 15 нов. више.

Средишни одправни депо за унутрашњост:

А. Хофманова апотека у Клостернајбургу.

Главно стовариште за Угарску: **Будапешта**: Апотека Јосифа од Терека. Осим тога може се добити у оригиналу у апотекама у **Кашави**: К. Вандрашек; **ђуру**: П. Патри; **Сегедину**: К Барчаји; **Вршцу**: А. Милер; **Трсту**: Р. Правлен; **Осеку**: Е. од Диенеш; **Черновицу**. Е од Алт; **Кронштату**: Фр. Куглер; **Дебрецину**: Др. Ратшек; **Субатици**: Јоб; **Столном Београду** Р. Сај; **Темишвару**: К. Јанера апотекара, Клаусман и Алберт; такође и у већини апотека Аустро-Угарске монархије.

П. П. Пеха се пази на „Клостернајбуршки лек за костобољу“ и пеха се гледа од власти регистрирана „шуц-марка.“ 9—20

Одликовано на 15 изложба с највишом наградом (често није добио ни један други предмет таку награду) напослетку у Лондону 1883. год. са две велике златне медаље за каквоћу зејтина и за начин произвађања.

ПЕТЕРА МЕЛЕРА

НАЈЧИСТИЈИ МЕДЕЦИНСКИ ДОРШ-ЗЕЈТИН ОД ЦИГЕРИЦЕ

Овај зејтин пажљиво се прави у Милеровим сопственим творницама из фришких здравих цигерица Доршрибе. Зејтин је по вкусу и мирису врло пријатан, а најтоплије је препоручен од првих медецинских капацитета због лаког сваривања, нарочито за децу.

Цена 1 фор., 6 боца шаље се поштански наплаћено. Препродавци добијају рабат.

Добити се може у свима апотекама и трговинама дрогерија ове монархије. На велико (en gros) код **генералног складишта за Аустро-Угарску. Роберта Гехе у Бечу (Wien, III. Heumarkt Nr. 7.)**

У Новом Саду: у апотеци К Б. Грозингера. 3—8

ИЗАШАО ЈЕ ИЗ ШТАМПЕ

„ОРАО“

ВЕЛИКИ ИЛУСТРОВАНИ КАЛЕНДАР

ЗА ГОДИНУ 1887.

уз сарадњу српских књижевника уређује Стеван В. Поповић.

ГОДИНА ТРИНАЕСТА.

Овај највећи, најбољи, најлепши а по томе и најјефтинији српски календар, који је за ово дванаест година распрострт у више од 165.000 комада по свима крајевима где год има Срба, штампан је и ове године на **лепој углађеној артији.**

Календарски део „Орла“ уредио је највештији зналац овога посла у нас проф. **Александар Сандић.** Овај део доноси: знамените године српске и опште, годишњи времена, помрачења сунца и месеца, црквено рачунање времена, пасхалију, небесне знакове, сунце и планете, брижљиво описану планету владарку. У сваком поједином лепим знацима урешеном месецу стари и нови календарион, мене месеца, гатање о времену, предзнаке о години, радње месечне на дому и у пољу, народне и земаљске светковине, разне белешке, уз то **чисто изрубрицирране листове за бележење.**

„Орао“ доноси и у овоме своме тринаестом лету за год. 1887. богат и одабран садржај урешен уметнички израђеним сликама.

Забавно-поучни садржај

„Орла“ за годиву 1887. грана се на ове одељке:

1. НАРОДНЕ ЗАДУЖБИНЕ: Боздина задужбина, од С. В. П. 2. ПРИПОВЕТКА ИЗ СРПСКОГ ЖИВОТА: Поп Марко, од С. В. Поповића. 3. НАРОДНО ЗДРАВЉЕ: а) Живот и здравље наше омладине, од С. В. П. б) Алкохолизам, осми чланак од Дра Ђорђа Натошевића. в) О пушењу. г) Петролеј као лек. 4. ПЧЕЛАРСКЕ ПОУКЕ: Мед на осовини род», од Јована Живановића 5. ПРАВНЕ ПОУКЕ: Закон о народном устанку у Угарској, од дра Б. Давидовића. 6. ВИНОГРАДАРСКЕ ПОУКЕ: О подрумима, од М. Петровића. 7. РАТАРСКЕ ПОУКЕ: 1. Кад је боље сејати јесење усеве, раније или доцније? 2. За семе ваља узимати увек најбоље семе, од Антонија Кодолањија. 8. НАРОДНА НАСТАВА: О дацијама или како се обогати? 9. БЕЛЕШКЕ. 10. УЗ НАШЕ ИЛУСТРАЦИЈЕ. Уз овај садржај иду Вашари и Огласи.

Илустрације

за „Орла“ израђене су у првим уметничким заводима.

I. Насловну слику: 1. Прота Васа Живковић. II. Ликове: 2. Јелена Боздина рођ. Белановића. 3. Стеван Дескашев. 4. Јован Бошковић. 5. Милорад П. Шапчанин. 6. Александар Сандић. 7. Новак Радонић. 8. Леополд Ранке. 9. Стојан Бошковић. 10. Милан Ђ. Милићевић. 11. Иларион Руварац. III. Слике из наших крајева: 12. Св. Андрија. 13. Српски сватови. 14 На мећави. 15. Крај огњишта. 16. Сриђаћ на муци. 17. Сељани из околине Дубровника. 18. Цетињанке на студенцу. 19. Коњица у црногорској војсци. 20. Саборна црква у Ср. Карловцима. 21 Споменик Бранков на Стражилову. 22. Мати је умрла IV. Слике из Русије: 23. Празник Преображења у Русији. 24. Споменик на ратовање у год. 1877—1878. V. Наше народне ношње: 25. I. Српкиња из околине Пакраца у Славонији. 26. II. Српкиња из околине Пакраца у Славонији. 27. Српкиња варошанка у Србији.

„Орао“ за год. 1887. стоји само 50 новч. или 1 динар.

Наруџбине из Србије прима књижарница Велимира Валожића у Београду која рабатује 20—25%. Из свију осталих крајева упућују се наруџбине на потписану штампарију. Растуривачима и купцима за готово дајемо највећи уобичајени рабат.

На „Орлови“ крили узлетно је „ЦАРИЋ“ мали календар са сликама за год. 1887. Цена му је 20 пов. или 2 гроша. Рабат и наруџбина као у „Орла.“

У Новом Саду 22. новембра 1886.

Штампарија А. Пајевића у Новом Саду
издавалац „Орла“ и „Царића.“

ТРГОВАЧКА КУЋА ЗА ИЗВОЗ (Exporthaus)

БЕРНХАРДО ТИХО У БРИНУ

шаље уз плату у наточ (Nachnahme)

KRAUTMARKT Nr. 18.

БРИНСКИ ШТОФ за мушко одело у остатцима из најчистије и најфиније вуне, 3^{10} метра за читаво зимско одело. 5 ф р.	**Чоју за госпође** чиста вуна, у свима модерним бојама, 10 метара за једну читаву хаљину женску, 100 цм. широко. 8 фор.	**ЗИМСКИ НИГЕР-ЛОДЕН** најновија и најтрајнија роба за женске хаљине 100 цм. широко. 10 метара 5 ф. 50 н.	**Индијски фул,** полу-вуна у свим могућим бојама, за потпуну хаљину 100 цм. широко 10 метара 4 ф. 50 н.	**Вунени-рипс** 60 цм. широко 10 метара 3 ф. 80 н. **КАШМИР** полу-вуна 100 цм широко 10 метара 4 ф. 50 н.
Лоден за мушке капуте и менчикове најбоља каквоћа 2^{20} метра за цео капут 6 фор.	**ЦРНИ ТЕРНО.** 100 цм. широк, стаје је пре 60 н., сад га дајем док траје за 10 метара 4 ф 50 н.	**ПАРКЕТ ЗА ХАЉИНЕ** изврсни десини згодно за прање, у остатцима од 10—11 метара, 60 цм. широко за једно одело 3 ф. 50 н.	**ФЛАНЕЛ-ВАЈЕРИЈА** полу-вуна најновији модерни десини, најбоље за зимско дечије одело 60 цм. широко 10 метара 4 фор.	**КУЋЕВНО ПЛАТНО** 1 ком. $^4/_4$ широк 4 фор. 1 ком. $^5/_4$ широк 5 фор. **ТКАНИНА-КИНГ** боље него платно од преће, 1 ком. 30 рифи комплетно 5 ф. 80 н.
Палмерстон, у остатцима по 2^{10} метра за један цео зимски капут I. врста . . 6 фор. II. врста . . 12 фор	**ОКСФОРД** за прање, најбоља каквоћа 1 ком. 29 рифи потпуно 4 ф. 50 н. **КОНОФАС** 1 ком. љубичасти ф. 4 80 1 ком. црвен ф. 5.20	**1 гарнитура од рипса** састоји се из 2 кревет- и астадска застирача 4 ф. 50 н. **1 гарнитура од јуте** 2 кревет. и 1 астадски застирач 3 ф. 50 н.	**ћилимова (лауфтепих)** у остатцима од 10—12 метра најлепши десини 3 ф. 50 н. **ДАМАСТ-ЧАРШАВ** $^8/_4$ велик, бео, изврсна каквоћа 3 ком. 4 ф. 50 н.	**ЗИМЊА МАРАМА** чиста вуна $^8/_4$ велика пре ф. 4.50, сада ф. 2. **МАРАМЕ ЗА ГЛАВУ** плетене из чисте берлин. вуне у свима бојама 1 ком. $^5/_4$ велика ф. 1.70 1 ком $^5/_4$ велика ф. 1 20

Муотре и ценовници шаљу се бесплатно и наплаћено поштански.

Власник и издавалац Милица Томић рођ. Милетић. Одговорни уредник Лаза Нанчић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.